

Na osnovu člana 95 tačka 3 Ustava Crne Gore donosim

U K A Z

**O PROGLAŠENJU ZAKONA O POTVRĐIVANJU PROTOKOLA O
EKSPLOZIVNIM OSTACIMA RATA UZ KONVENCIJU O ZABRANI ILI
OGRANIČAVANJU UPOTREBE ODREĐENOG KONVENCIONALNOG
ORUŽJA S PRETJERANIM TRAUMATSKIM UČINKOM ILI
DJELOVANJEM BEZ OBZIRA NA CILJ**

Proglašavam **Zakon o potvrđivanju Protokola o eksplozivnim ostacima rata uz Konvenciju o zabrani ili ograničavanju upotrebe određenog konvencionalnog oružja s pretjeranim traumatskim učinkom ili djelovanjem bez obzira na cilj**, koji je donijela Skupština Crne Gore 25. saziva, na prvoj sjednici prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2016. godini, dana 22. marta 2016. godine.

Broj: 01-327/2

Podgorica, 24 .03.2016.

 PREDSJEDNIK CRNE GORE
Filip Vujanović

Na osnovu člana 82 stav 1 tačka 17 i člana 91 stav 1 Ustava Crne Gore, Skupština Crne Gore 25. saziva, na prvoj sednici prvog redovnog (proljećnjeg) zasjedanja u 2016. godini, dana 22. marta 2016. godine, donijela je

ZAKON
O POTVRĐIVANJU PROTOKOLA O EKSPLOZIVNIM OSTACIMA RATA UZ
KONVENCIJU O ZABRANI ILI OGRANIČAVANJU UPOTREBE ODREĐENOG
KONVENCIONALNOG ORUŽJA S PRETJERANIM TRAUMATSKIM UČINKOM ILI
DJELOVANJEM BEZ OBZIRA NA CILJ

Član 1

Potvrđuje se Protokol o eksplozivnim ostacima rata uz Konvenciju o zabrani ili ograničavanju upotrebe određenog konvencionalnog oružja s pretjeranim traumatskim učinkom ili djelovanjem bez obzira na cilj, usvojen 28. januara 2003. godine u Ženevi, u originalu na arapskom, kineskom, engleskom, francuskom, ruskom i španskom jeziku.

Član 2

Tekst Protokola iz člana 1 ovog zakona, u originalu na engleskom jeziku i prevodu na crnogorski jezik, glasi:

PROTOCOL ON EXPLOSIVE REMNANTS OF WAR

The High Contracting Parties,

Recognising the serious post-conflict humanitarian problems caused by explosive remnants of war,

Conscious of the need to conclude a Protocol on post-conflict remedial measures of a generic nature in order to minimise the risks and effects of explosive remnants of war,

And willing to address generic preventive measures, through voluntary best practices specified in a Technical Annex for improving the reliability of munitions, and therefore minimising the occurrence of explosive remnants of war,

Have agreed as follows:

Article 1.

General provision and scope of application

1. In conformity with the Charter of the United Nations and of the rules of the international law of armed conflict applicable to them, High Contracting Parties agree to comply with the obligations specified in this Protocol, both individually and in co-operation with other High Contracting Parties, to minimise the risks and effects of explosive remnants of war in post-conflict situations.

2. This Protocol shall apply to explosive remnants of war on the land territory including internal waters of High Contracting Parties.

3. This Protocol shall apply to situations resulting from conflicts referred to in Article 1, paragraphs 1 to 6, of the Convention, as amended on 21 December 2001.

4. Articles 3, 4, 5 and 8 of this Protocol apply to explosive remnants of war other than existing explosive remnants of war as defined in Article 2, paragraph 5 of this Protocol.

Article 2. Definitions

For the purpose of this Protocol,

1. Explosive ordnance means conventional munitions containing explosives, with the exception of mines, booby traps and other devices as defined in Protocol II of this Convention as amended on 3 May 1996.

2. Unexploded ordnance means explosive ordnance that has been primed, fused, armed, or otherwise prepared for use and used in an armed conflict. It may have been fired, dropped, launched or projected and should have exploded but failed to do so.

3. Abandoned explosive ordnance means explosive ordnance that has not been used during an armed conflict, that has been left behind or dumped by a party to an armed conflict, and which is no longer under control of the party that left it behind or dumped it. Abandoned explosive ordnance may or may not have been primed, fused, armed or otherwise prepared for use.

4. Explosive remnants of war means unexploded ordnance and abandoned explosive ordnance.

5. Existing explosive remnants of war means unexploded ordnance and abandoned explosive ordnance that existed prior to the entry into force of this Protocol for the High Contracting Party on whose territory it exists.

Article 3. Clearance, removal or destruction of explosive remnants of war

1. Each High Contracting Party and party to an armed conflict shall bear the responsibilities set out in this Article with respect to all explosive remnants of war in territory under its control. In cases where a user of explosive ordnance which has become

explosive remnants of war, does not exercise control of the territory, the user shall, after the cessation of active hostilities, provide where feasible, inter alia technical, financial, material or human resources assistance, bilaterally or through a mutually agreed third party, including inter alia through the United Nations system or other relevant organisations, to facilitate the marking and clearance, removal or destruction of such explosive remnants of war.

2. After the cessation of active hostilities and as soon as feasible, each High Contracting Party and party to an armed conflict shall mark and clear, remove or destroy explosive remnants of war in affected territories under its control. Areas affected by explosive remnants of war which are assessed pursuant to paragraph 3 of this Article as posing a serious humanitarian risk shall be accorded priority status for clearance, removal or destruction.

3. After the cessation of active hostilities and as soon as feasible, each High Contracting Party and party to an armed conflict shall take the following measures in affected territories under its control, to reduce the risks posed by explosive remnants of war:

- (a) survey and assess the threat posed by explosive remnants of war;
- (b) assess and prioritise needs and practicability in terms of marking and clearance, removal or destruction;
- (c) mark and clear, remove or destroy explosive remnants of war;
- (d) take steps to mobilise resources to carry out these activities.

4. In conducting the above activities High Contracting Parties and parties to an armed conflict shall take into account international standards, including the International Mine Action Standards.

5. High Contracting Parties shall co-operate, where appropriate, both among themselves and with other states, relevant regional and international organisations and non-governmental organisations on the provision of inter alia technical, financial, material and human resources assistance including, in appropriate circumstances, the undertaking of joint operations necessary to fulfil the provisions of this Article.

Article 4.

Recording, retaining and transmission of information

1. High Contracting Parties and parties to an armed conflict shall to the maximum extent possible and as far as practicable record and retain information on the use of explosive ordnance or abandonment of explosive ordnance, to facilitate the rapid marking and clearance, removal or destruction of explosive remnants of war, risk education and the provision of relevant information to the party in control of the territory and to civilian populations in that territory.

2. High Contracting Parties and parties to an armed conflict which have used or abandoned explosive ordnance which may have become explosive remnants of war shall, without delay after the cessation of active hostilities and as far as practicable, subject to these parties' legitimate security interests, make available such information to the party or parties in control of the affected area, bilaterally or through a mutually agreed third

party including inter alia the United Nations or, upon request, to other relevant organisations which the party providing the information is satisfied are or will be undertaking risk education and the marking and clearance, removal or destruction of explosive remnants of war in the affected area.

3. In recording, retaining and transmitting such information, the High Contracting Parties should have regard to Part 1 of the Technical Annex.

Article 5.

Other precautions for the protection of the civilian population, individual civilians and civilian objects from the risks and effects of explosive remnants of war

1. High Contracting Parties and parties to an armed conflict shall take all feasible precautions in the territory under their control affected by explosive remnants of war to protect the civilian population, individual civilians and civilian objects from the risks and effects of explosive remnants of war. Feasible precautions are those precautions which are practicable or practicably possible, taking into account all circumstances ruling at the time, including humanitarian and military considerations. These precautions may include warnings, risk education to the civilian population, marking, fencing and monitoring of territory affected by explosive remnants of war, as set out in Part 2 of the Technical Annex.

Article 6.

Provisions for the protection of humanitarian missions and organisations from the effects of explosive remnants of war

1. Each High Contracting Party and party to an armed conflict shall:

(a) Protect, as far as feasible, from the effects of explosive remnants of war, humanitarian missions and organisations that are or will be operating in the area under the control of the High Contracting Party or party to an armed conflict and with that party's consent.

(b) Upon request by such a humanitarian mission or organisation, provide, as far as feasible, information on the location of all explosive remnants of war that it is aware of in territory where the requesting humanitarian mission or organisation will operate or is operating.

2. The provisions of this Article are without prejudice to existing International Humanitarian Law or other international instruments as applicable or decisions by the Security Council of the United Nations which provide for a higher level of protection.

Article 7.

Assistance with respect to existing explosive remnants of war

1. Each High Contracting Party has the right to seek and receive assistance, where appropriate, from other High Contracting Parties, from states non-party and relevant international organisations and institutions in dealing with the problems posed by existing explosive remnants of war.

2. Each High Contracting Party in a position to do so shall provide assistance in dealing with the problems posed by existing explosive remnants of war, as necessary and feasible. In so doing, High Contracting Parties shall also take into account the humanitarian objectives of this Protocol, as well as international standards including the International Mine Action Standards.

Article 8. **Co-operation and assistance**

1. Each High Contracting Party in a position to do so shall provide assistance for the marking and clearance, removal or destruction of explosive remnants of war, and for risk education to civilian populations and related activities inter alia through the United Nations system, other relevant international, regional or national organisations or institutions, the International Committee of the Red Cross, national Red Cross and Red Crescent societies and their International Federation, non-governmental organisations, or on a bilateral basis.

2. Each High Contracting Party in a position to do so shall provide assistance for the care and rehabilitation and social and economic reintegration of victims of explosive remnants of war. Such assistance may be provided inter alia through the United Nations system, relevant international, regional or national organisations or institutions, the International Committee of the Red Cross, national Red Cross and Red Crescent societies and their International Federation, non-governmental organisations, or on a bilateral basis.

3. Each High Contracting Party in a position to do so shall contribute to trust funds within the United Nations system, as well as other relevant trust funds, to facilitate the provision of assistance under this Protocol.

4. Each High Contracting Party shall have the right to participate in the fullest possible exchange of equipment, material and scientific and technological information other than weapons related technology, necessary for the implementation of this Protocol. High Contracting Parties undertake to facilitate such exchanges in accordance with national legislation and shall not impose undue restrictions on the provision of clearance equipment and related technological information for humanitarian purposes.

5. Each High Contracting Party undertakes to provide information to the relevant databases on mine action established within the United Nations system, especially information concerning various means and technologies of clearance of explosive remnants of war, lists of experts, expert agencies or national points of contact on clearance of explosive remnants of war and, on a voluntary basis, technical information on relevant types of explosive ordnance.

6. High Contracting Parties may submit requests for assistance substantiated by relevant information to the United Nations, to other appropriate bodies or to other states. These requests may be submitted to the Secretary-General of the United Nations, who shall transmit them to all High Contracting Parties and to relevant international organisations and non-governmental organisations.

7. In the case of requests to the United Nations, the Secretary-General of the United Nations, within the resources available to the Secretary-General of the United Nations, may take appropriate steps to assess the situation and in co-operation with the requesting High Contracting Party and other High Contracting Parties with responsibility as set out in Article 3 above, recommend the appropriate provision of assistance. The Secretary-General may also report to High Contracting Parties on any such assessment as well as on the type and scope of assistance required, including possible contributions from the trust funds established within the United Nations system.

Article 9.
Generic preventive measures

1. Bearing in mind the different situations and capacities, each High Contracting Party is encouraged to take generic preventive measures aimed at minimising the occurrence of explosive remnants of war, including, but not limited to, those referred to in part 3 of the Technical Annex.

2. Each High Contracting Party may, on a voluntary basis, exchange information related to efforts to promote and establish best practices in respect of paragraph 1 of this Article.

Article 10.
Consultations of High Contracting Parties

1. The High Contracting Parties undertake to consult and co-operate with each other on all issues related to the operation of this Protocol. For this purpose, a Conference of High Contracting Parties shall be held as agreed to by a majority, but no less than eighteen High Contracting Parties.

2. The work of the conferences of High Contracting Parties shall include:

(a) review of the status and operation of this Protocol;

(b) consideration of matters pertaining to national implementation of this Protocol, including national reporting or updating on an annual basis.

(c) preparation for review conferences.

3. The costs of the Conference of High Contracting Parties shall be borne by the High Contracting Parties and States not parties participating in the Conference, in accordance with the United Nations scale of assessment adjusted appropriately.

Article 11.
Compliance

1. Each High Contracting Party shall require that its armed forces and relevant agencies or departments issue appropriate instructions and operating procedures and that its personnel receive training consistent with the relevant provisions of this Protocol.

2. The High Contracting Parties undertake to consult each other and to co-operate with each other bilaterally, through the Secretary-General of the United Nations or through other appropriate international procedures, to resolve any problems that may arise with regard to the interpretation and application of the provisions of this Protocol.

TECHNICAL ANNEX

This Technical Annex contains suggested best practice for achieving the objectives contained in Articles 4, 5 and 9 of this Protocol. This Technical Annex will be implemented by High Contracting Parties on a voluntary basis.

1. Recording, storage and release of information for Unexploded Ordnance (UXO) and Abandoned Explosive Ordnance (AXO)

(a) Recording of information: Regarding explosive ordnance which may have become UXO a State should endeavour to record the following information as accurately as possible:

- (i) the location of areas targeted using explosive ordnance;
- (ii) the approximate number of explosive ordnance used in the areas under (i);
- (iii) the type and nature of explosive ordnance used in areas under (i);
- (iv) the general location of known and probable UXO; Where a State has been obliged to abandon explosive ordnance in the course of operations, it should endeavour to leave AXO in a safe and secure manner and record information on this ordnance as follows:
 - (v) the location of AXO;
 - (vi) the approximate amount of AXO at each specific site;
 - (vii) the types of AXO at each specific site.

(b) Storage of information: Where a State has recorded information in accordance with paragraph (a), it should be stored in such a manner as to allow for its retrieval and subsequent release in accordance with paragraph (c).

(c) Release of information: Information recorded and stored by a State in accordance with paragraphs (a) and (b) should, taking into account the security interests and other obligations of the State providing the information, be released in accordance with the following provisions:

- (i) Content: On UXO the released information should contain details on:
 - (1) the general location of known and probable UXO;
 - (2) the types and approximate number of explosive ordnance used in the targeted areas;
 - (3) the method of identifying the explosive ordnance including colour, size and shape and other relevant markings;

(4) the method for safe disposal of the explosive ordnance. On AXO the released information should contain details on:

- (5) the location of the AXO;
- (6) the approximate number of AXO at each specific site;
- (7) the types of AXO at each specific site;
- (8) the method of identifying the AXO, including colour, size and shape;
- (9) information on type and methods of packing for AXO;
- (10) state of readiness;
- (11) the location and nature of any booby traps known to be present in the area of AXO.

(ii) Recipient: The information should be released to the party or parties in control of the affected territory and to those persons or institutions that the releasing State is satisfied are, or will be, involved in UXO or AXO clearance in the affected area, in the education of the civilian population on the risks of UXO or AXO.

(iii) Mechanism: A State should, where feasible, make use of those mechanisms established internationally or locally for the release of information, such as through UNMAS, IMSMA, and other expert agencies, as considered appropriate by the releasing State.

(iv) Timing: The information should be released as soon as possible, taking into account such matters as any ongoing military and humanitarian operations in the affected areas, the availability and reliability of information and relevant security issues.

2. Warnings, risk education, marking, fencing and monitoring

Key terms

(a) Warnings are the punctual provision of cautionary information to the civilian population, intended to minimise risks caused by explosive remnants of war in affected territories.

(b) Risk education to the civilian population should consist of risk education programmes to facilitate information exchange between affected communities, government authorities and humanitarian organisations so that affected communities are informed about the threat from explosive remnants of war. Risk education programmes are usually a long term activity.

Best practice elements of warnings and risk education

(c) All programmes of warnings and risk education should, where possible, take into account prevailing national and international standards, including the International Mine Action Standards.

(d) Warnings and risk education should be provided to the affected civilian population which comprises civilians living in or around areas containing explosive remnants of war and civilians who transit such areas.

(e) Warnings should be given, as soon as possible, depending on the context and the information available. A risk education programme should replace a warnings programme as soon as possible. Warnings and risk education always should be provided to the affected communities at the earliest possible time.

(f) Parties to a conflict should employ third parties such as international organisations and non-governmental organisations when they do not have the resources and skills to deliver efficient risk education.

(g) Parties to a conflict should, if possible, provide additional resources for warnings and risk education. Such items might include: provision of logistical support, production of risk education materials, financial support and general cartographic information. Marking, fencing, and monitoring of an explosive remnants of war affected area

(h) When possible, at any time during the course of a conflict and thereafter, where explosive remnants of war exist the parties to a conflict should, at the earliest possible time and to the maximum extent possible, ensure that areas containing explosive remnants of war are marked, fenced and monitored so as to ensure the effective exclusion of civilians, in accordance with the following provisions.

(i) Warning signs based on methods of marking recognised by the affected community should be utilised in the marking of suspected hazardous areas. Signs and other hazardous area boundary markers should as far as possible be visible, legible, durable and resistant to environmental effects and should clearly identify which side of the marked boundary is considered to be within the explosive remnants of war affected area and which side is considered to be safe.

(j) An appropriate structure should be put in place with responsibility for the monitoring and maintenance of permanent and temporary marking systems, integrated with national and local risk education programmes.

3. Generic preventive measures

States producing or procuring explosive ordnance should to the extent possible and as appropriate endeavour to ensure that the following measures are implemented and respected during the life-cycle of explosive ordnance.

(a) Munitions manufacturing management

(i) Production processes should be designed to achieve the greatest reliability of munitions.

(ii) Production processes should be subject to certified quality control measures.

(iii) During the production of explosive ordnance, certified quality assurance standards that are internationally recognised should be applied.

(iv) Acceptance testing should be conducted through live-fire testing over a range of conditions or through other validated procedures.

(v) High reliability standards should be required in the course of explosive ordnance transactions and transfers.

(b) Munitions management

In order to ensure the best possible long-term reliability of explosive ordnance, States are encouraged to apply best practice norms and operating procedures with respect to its storage, transport, field storage, and handling in accordance with the following guidance.

(i) Explosive ordnance, where necessary, should be stored in secure facilities or appropriate containers that protect the explosive ordnance and its components in a controlled atmosphere, if necessary.

(ii) A State should transport explosive ordnance to and from production facilities, storage facilities and the field in a manner that minimises damage to the explosive ordnance.

(iii) Appropriate containers and controlled environments, where necessary, should be used by a State when stockpiling and transporting explosive ordnance.

(iv) The risk of explosions in stockpiles should be minimised by the use of appropriate stockpile arrangements.

(v) States should apply appropriate explosive ordnance logging, tracking and testing procedures, which should include information on the date of manufacture of each number, lot or batch of explosive ordnance, and information on where the explosive ordnance has been, under what conditions it has been stored, and to what environmental factors it has been exposed.

(vi) Periodically, stockpiled explosive ordnance should undergo, where appropriate, live-firing testing to ensure that munitions function as desired.

(vii) Sub-assemblies of stockpiled explosive ordnance should, where appropriate, undergo laboratory testing to ensure that munitions function as desired.

(viii) Where necessary, appropriate action, including adjustment to the expected shelf-life of ordnance, should be taken as a result of information acquired by logging, tracking and testing procedures, in order to maintain the reliability of stockpiled explosive ordnance.

(c) Training

The proper training of all personnel involved in the handling, transporting and use of explosive ordnance is an important factor in seeking to ensure its reliable operation as intended. States should therefore adopt and maintain suitable training programmes to ensure that personnel are properly trained with regard to the munitions with which they will be required to deal.

(d) Transfer

A State planning to transfer explosive ordnance to another State that did not previously possess that type of explosive ordnance should endeavour to ensure that the receiving State has the capability to store, maintain and use that explosive ordnance correctly.

(e) Future production

A State should examine ways and means of improving the reliability of explosive ordnance that it intends to produce or procure, with a view to achieving the highest possible reliability.

PROTOKOL O EKSPLOZIVNIM OSTACIMA RATA

Visoke ugovorne strane,

Uviđajući ozbiljne humanitarne probleme nakon prestanka sukoba, izazvane eksplozivnim ostacima rata,

Svjesne potrebe za sklapanjem Protokola o popravnim mjerama opšte prirode nakon prestanka sukoba kako bi se smanjili rizici i dejstva eksplozivnih ostataka rata, i

Voljne raspraviti pitanje opštih preventivnih mjera putem najboljih dobrovoljnih metoda posebno navedenih u Tehničkom Aneksu za poboljšanje pouzdanosti municije i time smanjiti pojave eksplozivnih ostataka rata,

Sporazumjele su se o sljedećem:

Opšte odredbe i oblast primjene

Član 1

U skladu sa Poveljom Ujedinjenih nacija i pravilima međunarodnog prava za oružane sukobe koja se na njih odnose, Visoke ugovorne strane saglasne su da će poštovati obaveze navedene u ovome Protokolu, kako pojedinačno, tako i u saradnji sa ostalim Visokim ugovornim stranama, kako bi se opasnosti i dejstva eksplozivnih ostataka rata u situacijama nakon sukoba sveli na najmanju moguću mjeru.

Ovaj će se Protokol primjenjivati na eksplozivne ostatke rata na kopnenom području, uključujući unutrašnje vode Visokih ugovornih strana.

Ovaj će se Protokol primjenjivati na situacije koje proizlaze iz sukoba navedenih u članu 1 stav 1 do 6 Konvencije, kako je izmijenjena 21. decembra 2001. godine.

Članovi 3, 4, 5 i 8 ovoga Protokola primjenjuju se na eksplozivne ostatke rata različite od postojećih eksplozivnih ostataka rata određenih u članu 2 stav 5 ovog Protokola.

Definicije

Član 2

U smislu ovoga Protokola,

Eksplozivna ubojna sredstva znače konvencionalnu municiju koja sadrži eksplozive, sa izuzetkom mina, mina iznenađenja i ostalih naprava određenih u Protokolu II ove Konvencije izmijenjene i dopunjene 3. maja 1996. godine.

Neeksplozivna ubojna sredstva znače eksplozivna ubojna sredstva koja su inicirana, opremljena upaljačem, naoružana ili su na neki drugi način pripremljena za djelovanje i upotrijebljena u oružanom sukobu. Mogla su biti ispaljena, izbačena, lansirana ili projektilski ispaljena i trebala su eksplodirati, ali nijesu.

Napuštena eksplozivna ubojna sredstva znače eksplozivna ubojna sredstva koja se nijesu koristila tokom oružanog sukoba, koja su ostavljena ili odbačena od strane jednog učesnika oružanog sukoba i koja nijesu više pod kontrolom strane koja ih je ostavila ili odbacila. Napuštena eksplozivna ubojna sredstva mogu ali ne moraju biti inicirana, opremljena upaljačem, naoružana ili na drugi način pripremljena za upotrebu.

Eksplozivni ostaci rata znače neeksplozivna ubojna sredstva i napuštena eksplozivna ubojna sredstva.

Postojeći eksplozivni ostaci rata znače neeksplozivna ubojna sredstva i napuštena eksplozivna ubojna sredstva koja su postojala prije stupanja na snagu ovog Protokola za Visoke ugovorne strane na čijim teritorijama se nalaze.

Čišćenje, uklanjanje ili uništavanje eksplozivnih ostataka rata

Član 3

Svaka Visoka ugovorna strana i strana oružanog sukoba snosiće odgovornosti uspostavljene u ovom članu koje se tiču svih eksplozivnih ostataka rata na teritoriji pod njenom kontrolom. U slučajevima gdje korisnik eksplozivnoga ubojnog sredstva koje je postalo eksplozivni ostatak rata nema kontrolu nad teritorijom, korisnik će, nakon prestanka aktivnih neprijateljstava, pružiti, kada je to izvodljivo, među ostalim, tehničku, finansijsku, materijalnu ili pomoć u ljudstvu, obostrano ili putem zajednički određene treće strane, uključujući, između ostalog, sistem Ujedinjenih nacija ili ostale relevantne organizacije, kako bi se olakšalo označavanje i čišćenje, uklanjanje ili uništavanje takvih eksplozivnih ostataka rata.

Nakon prestanka aktivnih neprijateljstava i čim to bude izvodljivo, svaka Visoka ugovorna strana i strana oružanog sukoba označiće i očistiti, ukloniti ili uništiti eksplozivne ostatke rata na ugroženim teritorijama pod svojom kontrolom. Područja ugrožena eksplozivnim ostacima rata, koja su shodno stavu 3 ovog člana procijenjena kao ona koja predstavljaju ozbiljan humanitarni rizik, dobiće status prioriteta pri čišćenju, uklanjanju ili uništavanju.

Nakon prestanka aktivnih neprijateljstava i čim to bude izvodljivo, svaka Visoka ugovorna strana i strana oružanog sukoba preduzeće sljedeće mjere na ugroženim teritorijama pod svojom kontrolom kako bi se smanjio rizik koju predstavljaju eksplozivni ostaci rata:

- a) pregled i procjenu prijetnje koju predstavljaju eksplozivni ostaci rata;
- b) procjenu i određivanje prioriteta potreba i izvodljivosti u smislu označavanja, čišćenja, uklanjanja ili uništavanja;
- c) označavanje i čišćenje, uklanjanje ili uništavanje eksplozivnih ostataka rata;
- d) preduzimanje koraka za mobilisanje sredstava kako bi se sprovele ove aktivnosti.

U obavljanju navedenih aktivnosti, Visoke ugovorne strane i strane oružanog sukoba uzeće u obzir međunarodne standarde, uključujući Međunarodne standarde o protivminskom djelovanju.

Visoke ugovorne strane će sarađivati, kada je to primjereno, međusobno i sa ostalim državama, relevantnim regionalnim i međunarodnim organizacijama i nevladinim organizacijama pri pružanju, između ostalog, tehničke, finansijske, materijalne i pomoći u ljudstvu, uključujući, u odgovarajućim okolnostima, preuzimanje zajedničkih operacija neophodnih za ispunjavanje odredbi ovoga člana.

Evidencija, čuvanje i prenos podataka

Član 4

Visoke ugovorne strane i strane oružanog sukoba će u najvećoj mogućoj mjeri i koliko je to izvodljivo bilježiti i čuvati podatke o upotrebi eksplozivnih ubojnih sredstava ili napuštanju eksplozivnih ubojnih sredstava, kako bi olakšale brzo označavanje i čišćenje, uklanjanje ili uništavanje eksplozivnih ostataka rata, učenje o rizicima i pružanje relevantnih podataka strani koja kontroliše teritoriju i civilnom stanovništvu na toj teritoriji.

Visoke ugovorne strane i strane oružanog sukoba koje su koristile ili napustile eksplozivna ubojna sredstva koja mogu postati eksplozivni ostaci rata će bez odlaganja, nakon prestanka aktivnih neprijateljstava i čim to bude izvodljivo, podliježući legitimnim sigurnosnim interesima tih strana, omogućiti pristup takvim podacima strani ili stranama koje kontrolišu ugroženo područje, obostrano ili putem zajednički dogovorene treće strane, uključujući, između ostalog, Ujedinjene nacije ili će, na zahtjev, omogućiti pristup podacima i drugim relevantnim organizacijama koje zadovoljavaju stranu koja pruža podatke, ili koje će sprovoditi edukaciju o riziku i označavanje i čišćenje, uklanjanje ili uništavanje eksplozivnih ostataka rata na ugroženom području.

Prilikom evidencije, čuvanja i prenosa navedenih podataka, Visoke ugovorne strane moraju poštovati dio 1 Tehničkog Aneksa.

Ostale mjere predostrožnosti za zaštitu civilnog stanovništva, pojedinaca i civilnih objekata od rizika i dejstava eksplozivnih ostataka rata

Član 5

Visoke ugovorne strane i strane oružanog sukoba preduzeće sve raspoložive mjere predostrožnosti na teritoriji pod svojom kontrolom koja je ugrožena eksplozivnim ostacima rata kako bi se zaštitilo civilno stanovništvo, pojedinci i civilni objekti od rizika i dejstava eksplozivnih ostataka rata. Raspoložive mjere predostrožnosti su mjere koje su ostvarive ili stvarno moguće, uzimajući u obzir sve date okolnosti, uključujući humanitarne i vojne zahtjeve. Takve mjere mogu uključivati upozorenja i edukaciju o riziku za civilno stanovništvo, označavanje, ograđivanje i nadziranje područja ugroženog eksplozivnim ostacima rata, kako je određeno u dijelu 2 Tehničkog Aneksa.

Odredbe za zaštitu humanitarnih misija i organizacija od dejstava eksplozivnih ostataka rata

Član 6

Svaka Visoka ugovorna strana i strana oružanog sukoba će:

a) zaštititi od eksplozivnih ostataka rata, koliko je to moguće, humanitarne misije i organizacije koje djeluju ili će djelovati na području pod kontrolom Visoke ugovorne strane ili strane oružanog sukoba, uz njenu saglasnost.

b) na zahtjev takve humanitarne misije ili organizacije pružiti, koliko je to moguće, podatke o položaju svih eksplozivnih ostataka rata za koje se zna da postoje na teritoriji na kojem će djelovati ili djeluje humanitarna misija ili organizacija koja podnosi zahtjev.

Odredbe ovoga člana ne dovode u pitanje postojeće međunarodno humanitarno pravo ili ostale primjenjive međunarodne instrumente ili u odluke Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija koje pružaju viši nivo zaštite.

Pomoć u pogledu postojećih eksplozivnih ostataka rata

Član 7

Svaka Visoka ugovorna strana ima pravo zatražiti i primiti pomoć, gdje je to primjereno, od ostalih Visokih ugovornih strana, od država koje nijesu strane i relevantnih međunarodnih organizacija i institucija pri rješavanju problema koje predstavljaju postojeći eksplozivni ostaci rata.

Svaka Visoka ugovorna strana, koja ima tu mogućnost, pružiće pomoć u rješavanju problema koje predstavljaju postojeći eksplozivni ostaci rata, koliko je to potrebno i izvodljivo.

Visoke ugovorne strane će takođe uzeti u obzir humanitarne ciljeve ovoga Protokola, kao i međunarodne standarde, uključujući Međunarodne standarde o protivmiskom djelovanju.

Saradnja i pomoć

Član 8

Svaka Visoka ugovorna strana, koja je u stanju tako postupiti, pružiće pomoć pri označavanju i čišćenju, uklanjanju ili uništavanju eksplozivnih ostataka rata, obrazovanju civilnog stanovništva o riziku eksplozivnih ostataka rata i povezanim aktivnostima, između ostalog, i putem sistema Ujedinjenih nacija, drugih relevantnih međunarodnih, regionalnih ili nacionalnih organizacija ili institucija, Međunarodnog odbora Crvenog krsta, nacionalnih društava Crvenog krsta i Crvenog polumjeseca i njihove Međunarodne federacije, nevladinih organizacija, ili na bilateralnoj osnovi.

Svaka Visoka ugovorna strana, koja je u mogućnosti da tako postupi, će pružiti pomoć za brigu i rehabilitaciju, zatim socijalnu i ekonomsku reintegraciju žrtava eksplozivnih ostataka rata. Takva pomoć može se pružiti, između ostalog, putem sistema Ujedinjenih nacija, relevantnih međunarodnih, regionalnih ili nacionalnih organizacija ili institucija, Međunarodnog odbora Crvenog krsta, nacionalnih društava Crvenog krsta i Crvenog polumjeseca i njihove Međunarodne federacije, nevladinih organizacija, ili dvostrano.

Svaka Visoka ugovorna strana koja je u stanju tako postupiti, će dati doprinos povjerilačkom fondu (UN trust fund) sistema Ujedinjenih nacija, kao i drugim relevantnim povjerilačkim fondovima, kako bi se olakšalo pružanje pomoći prema ovom Protokolu.

Svaka Visoka ugovorna strana će imati pravo da učestvuje u najvećoj mogućoj mjeri u razmjeni opreme, materijala i naučnih i tehnoloških podataka, koji se ne odnose na tehnologije izrade oružja, neophodne za sprovođenje ovog Protokola. Visoke ugovorne strane će olakšati takve razmjene u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom i neće nametati nepotrebna ograničenja po pitanju obezbjeđenja opreme za čišćenje i povezanih tehnoloških podataka u humanitarne svrhe.

Svaka Visoka ugovorna strana će dostaviti podatke relevantnoj bazi podataka o protivmiskom djelovanju ustanovljenoj unutar sistema Ujedinjenih nacija, posebno podatke vezane za različita sredstva i tehnologije čišćenja eksplozivnih ostataka rata, spiskove stručnjaka, stručne agencije ili nacionalne kontaktne tačke za čišćenje eksplozivnih ostataka rata i, na dobrovoljnoj osnovi, tehničke podatke o relevantnim vrstama eksplozivnih ubojnih sredstava.

Visoke ugovorne strane mogu podnijeti zahtjev za pomoć potkrijepljen relevantnim podacima Ujedinjenim nacijama, drugim odgovarajućim tijelima ili drugim državama. Ovi se zahtjevi mogu podnijeti generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija koji će ih prenijeti svim Visokim ugovornim stranama i relevantnim međunarodnim organizacijama i nevladinim organizacijama.

U slučaju zahtjeva upućenih Ujedinjenim nacijama, generalni sekretar Ujedinjenih nacija, unutar sredstava dostupnih generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija, može preduzeti odgovarajuće korake kako bi procijenio situaciju i, u saradnji sa Visokom ugovornom stranom koja je podnijela zahtjev i ostalim Visokim ugovornim stranama u skladu sa odgovornošću prema gore navedenom članu 3, preporučiti odgovarajuće pružanje pomoći. Generalni sekretar Ujedinjenih nacija takođe može podnijeti izvještaj Visokim ugovornim stranama o takvoj procjeni, kao i o vrsti i opsegu potrebne pomoći, uključujući moguće doprinose povjerilačkih fondova osnovanih unutar sistema Ujedinjenih nacija.

Opšte preventivne mjere

Član 9

Imajući na umu različite situacije i mogućnosti svaka se Visoka ugovorna strana podstiče da preduzme opšte preventivne mjere da na najmanju moguću mjeru svede pojavljivanje eksplozivnih ostataka rata, uključujući, ali se ne ograničavajući na one mjere koje su navedene u dijelu 3 Tehničkog Aneksa.

Svaka Visoka ugovorna strana može, na dobrovoljnoj osnovi, razmijenjivati podatke u vezi s naporima usmjerenim na promovisanje i uspostavljanje najboljih metoda po osnovu stava 1 ovoga člana.

Konsultacije Visokih ugovornih strana

Član 10

Visoke ugovorne strane će se međusobno konsultovati i saradivati u svim pitanjima koja se odnose na funkcionisanje ovoga Protokola. U tu svrhu, konferencija Visokih ugovornih strana će se održavati kako o tome odluči većina, ali ne manje od osamnaest Visokih ugovornih strana.

Rad konferencija Visokih ugovornih strana će uključivati:

- a) pregled statusa i izvršavanja ovoga Protokola;
- b) razmatranje pitanja koja proizlaze iz nacionalnog sprovođenja ovog Protokola, uključujući nacionalno izvještavanje ili godišnje ažuriranje;
- c) pripremu za revizorske konferencije.

Troškove konferencije Visokih ugovornih strana će snositi Visoke ugovorne strane i države koje nijesu strane a učestvuju u radu konferencije, u skladu s odgovarajuće prilagođenom skalom procjene Ujedinjenih nacija.

Saglasnost

Član 11

Svaka Visoka ugovorna strana će zahtijevati da njene oružane snage i relevantne agencije ili službe izdaju odgovarajuća uputstva i operativne postupke i da njihovo osoblje prođe obuku u skladu s relevantnim odredbama ovog Protokola.

Visoke ugovorne strane će se međusobno konsultovati i obostrano saradivati, putem glavnog sekretara Ujedinjenih nacija ili drugih odgovarajućih međunarodnih postupaka pri rješavanju bilo kojih problema koji bi mogli nastati u tumačenju i primjeni odredbi ovoga Protokola.

TEHNIČKI ANEKS

Ovaj Tehnički Aneks sadrži najbolje predložene metode za postizanje ciljeva koji su sadržani u članovima 4, 5 i 9 ovog Protokola. Visoke ugovorne strane će ovaj Tehnički Aneks primjenjivati na dobrovoljnoj osnovi.

1. Evidencija, čuvanje i objavljivanje podataka o neeksplozivnim ubojnim sredstvima (UXO) i napuštenim eksplozivnim ubojnim sredstvima (AXO)

a) Evidencija podataka: u vezi sa eksplozivnim ubojnim sredstvima koja mogu postati neeksplozivna ubojna sredstva, država će pokušati što preciznije da evidentira sljedeće podatke:

- 1) položaj područja ciljanih eksplozivnim ubojnim sredstvima;
- 2) približan broj eksplozivnih ubojnih sredstava na područjima navedenim pod 1);
- 3) vrstu i prirodu eksplozivnih ubojnih sredstava na područjima pod 1);

4) opšti položaj poznatih i mogućih neeksploziviranih ubojnih sredstava.

Kada je država bila obavezna da napusti eksplozivna ubojna sredstva tokom operacija, trebala bi pokušati ostaviti napuštena eksplozivna ubojna sredstva na siguran i zaštićen način i zabilježiti podatke o takvim ubojnim sredstvima na sljedeći način:

5) položaj napuštenih eksplozivnih ubojnih sredstava,

6) približan broj napuštenih eksplozivnih ubojnih sredstava na svakom određenom području

7) tipove napuštenih eksplozivnih ubojnih sredstava na svakom određenom području.

b) Čuvanje podataka: ako je država zabilježila podatke u skladu sa stavom a), treba ih čuvati na način koji će omogućiti njihovo pronalaženje i objavljivanje u skladu sa stavom c).

c) Objavljivanje podataka: podaci zabilježeni i čuvani od strane države u skladu sa stavovima a) i b), uzimajući u obzir sigurnosne interese i druge obaveze države koja dostavlja podatke, trebali bi se objavljivati u skladu sa sljedećim odredbama:

1) Sadržaj:

Objavljeni podaci o neeksploziviranim ubojnim sredstvima trebali bi sadržati detalje o:

i) opštem položaju poznatih i mogućih neeksploziviranih ubojnih sredstava,

ii) tipovima i približnom broju eksplozivnih ubojnih sredstava upotrijebljenih na ciljanim područjima,

iii) postupku identifikovanja eksplozivnih ubojnih sredstava, uključujući boju, veličinu i oblik, zatim ostala relevantna obilježja,

iv) postupku sigurnog odlaganja eksplozivnih ubojnih sredstava.

Objavljeni podaci o napuštenim eksplozivnim ubojnim sredstvima trebali bi sadržati detalje o:

v) položaju napuštenih eksplozivnih ubojnih sredstava,

vi) približnom broju napuštenih eksplozivnih ubojnih sredstava na svakom određenom području,

vii) tipove napuštenih eksplozivnih ubojnih sredstava na svakom određenom području,

viii) postupak identifikovanja napuštenih eksplozivnih ubojnih sredstava, uključujući boju, veličinu i oblik,

ix) podatke o tipu i postupcima pakovanja napuštenih eksplozivnih ubojnih sredstava,

x) stanju pripravnosti,

xi) položaju i prirodi svih mina iznenađenja za koje se zna da se nalaze na području napuštenih eksplozivnih ubojnih sredstava.

2) Primalac: Podatke bi trebalo dati na uvid strani ili stranama koje kontrolišu ugroženu teritoriju i osobama ili institucijama koje zadovoljavaju državu koja daje podatke i koje su ili će biti uključene u čišćenje ugroženih područja, obrazovanje civilnog stanovništva o riziku od neeksplozivnih ubojnih sredstava i napuštenih eksplozivnih ubojnih sredstava.

3) Mehanizam: Država bi trebala, kada je to izvodljivo, upotrijebiti one međunarodno ili lokalno uspostavljene mehanizme za objavljivanje podataka, putem agencija kao što su UNMAS, IMSMA i druge stručne agencije, kako to država koja daje podatke smatra prikladnim.

4) Vremenski okvir: Podatke bi trebalo objavljivati što je prije moguće, uzimajući u obzir pitanja kao što su tekuće vojne i humanitarne operacije na ugroženim područjima, dostupnost i pouzdanost podataka i relevantna sigurnosna pitanja.

2. Upozorenja, obrazovanje o rizicima, označavanje, ograđivanje i nadzor

Ključni pojmovi

a) Upozorenja znače precizno pružanje opomene civilnom stanovništvu, kako bi se na minimum svele opasnosti uzrokovane eksplozivnim ostacima rata na ugroženim teritorijama.

b) Obrazovanje civilnog stanovništva o riziku trebalo bi sadržati programe obrazovanja o riziku radi olakšavanja razmjene podataka između ugroženih zajednica, vladinih tijela i humanitarnih organizacija, kako bi ugrožene zajednice bile informisane o opasnostima od eksplozivnih ostataka rata. Programi obrazovanja o riziku su obično dugoročne aktivnosti.

Elementi najboljih metoda upozoravanja i obrazovanja o riziku

c) Svi programi upozorenja i obrazovanje o riziku bi trebali, kada je to moguće, uzimati u obzir preovladavajuće nacionalne i međunarodne standarde, uključujući Međunarodne standarde o protivminskom djelovanju.

d) Upozorenja i obrazovanje o riziku bi trebali biti pruženi civilnom stanovništvu koje uključuje civile koji žive na ili u okolini područja na kojima se nalaze eksplozivni ostaci rata i civile koji prolaze kroz takvo područje.

e) Upozorenje bi se trebalo dati, što je prije moguće, zavisno od konteksta i dostupnih podataka. Program obrazovanja o riziku bi trebao, što je prije moguće,

zamijeniti program upozoravanja. Upozoravanje i obrazovanje o riziku trebali bi biti pruženi svim ugroženim zajednicama u najkraćem mogućem vremenu.

f) Sukobljene strane bi trebale zaposliti treću stranu, kao što su međunarodne organizacije i nevladine organizacije, ako same nemaju sredstva i potrebna znanja da pruže efikasno obrazovanje o riziku.

g) Strane sukoba trebale bi, ukoliko je to moguće, osigurati dodatna sredstva za upozorenja i obrazovanje o riziku. Takva sredstva mogu uključivati: pružanje logističke podrške, proizvodnju materijala za obrazovanje o riziku, finansijsku podršku i opšte kartografske podatke.

Označavanje, ograđivanje i nadzor područja ugroženih eksplozivnim ostacima rata

h) Kada je to moguće, u bilo koje vrijeme tokom trajanja sukoba i nakon njega, gdje postoje eksplozivni ostaci rata, strane sukoba bi trebale, što je prije moguće i u najvećoj mogućoj mjeri, osigurati da područja na kojima se nalaze eksplozivni ostaci rata budu označena, ograđena i nadzirana kako bi se osiguralo efektivno isključivanje civila, u skladu sa sljedećim odredbama.

i) Znakovi upozorenja na osnovu metoda označavanja prihvaćeni od strane ugrožene zajednice trebali bi se koristiti za označavanje sumnjivih opasnih područja. Znakovi i ostale granične oznake opasnih područja bi trebali biti vidljivi i čitljivi s najveće moguće udaljenosti, izdržljivi i otporni na uticaj životne sredine, i trebali bi jasno identifikovati sa koje strane granične oznake se nalazi područje ugroženo eksplozivnim ostacima rata, a sa koje se strane područje smatra sigurnim.

j) Trebalo bi postaviti odgovarajući strukturu koja bi bilo dužna da nadzire i održava trajne i privremene sisteme označavanja, a uključena je u nacionalne i lokalne programe obrazovanja o riziku.

3. Opšte preventivne mjere

Države koje proizvode ili nabavljaju eksplozivna ubojna sredstva bi trebale u najvećoj mogućoj mjeri pokušati da osiguraju da se sljedeće mjere sprovode i poštuju tokom životnog ciklusa eksplozivnog ubojnog sredstva.

a) Upravljanje proizvodnjom municije

1) Procesi proizvodnje trebali bi biti osmišljeni tako da ostvaruju najveću pouzdanost municije.

2) Procesi proizvodnje trebali bi biti podvrgnuti priznatim mjerama kontrole kvaliteta.

3) Tokom proizvodnje eksplozivnih ubojnih sredstava trebalo bi primjenjivati međunarodno priznate standarde kontrole kvaliteta.

4) Testiranje prihvatljivosti trebalo bi se sprovoditi putem testiranja vatrenog djelovanja u različitim uslovima ili kroz druge potvrđene postupke.

5) Tokom rukovanja i prenosa eksplozivnih ubojnih sredstava trebali bi se zahtijevati visoki standardi pouzdanosti.

b) Rukovanje municijom

Kako bi se osigurala najbolja moguća dugoročna pouzdanost eksplozivnih ubojnih sredstava, države se podstiču da primijenjuju najbolja pravila i operativne postupake u pogledu skladištenja, prevoza, skladištenja u poljskim uslovima i rukovanja istima u skladu sa sljedećim uputstvima.

1) Eksplozivna ubojna sredstva trebala bi, kada je to potrebno, biti uskladištena u sigurnim objektima ili prikladnim kontejnerima koji štite eksplozivno ubojno sredstvo i njegove komponente, ukoliko je to potrebno, i u kontrolisanoj atmosferi.

2) Država bi trebala prevoziti eksplozivna ubojna sredstva do i iz proizvodnih objekata, skladišta i terena na način koji na najmanju moguću mjeru svodi mogućnost oštećenja eksplozivnog ubojnog sredstva.

3) Država bi trebala koristiti prikladne kontejnere i kontrolisani sredinu, kada je to potrebno, pri skladištenju i prevozu eksplozivnih ubojnih sredstava.

4) Rizik od eksplozije skladišta trebalo bi smanjiti na najmanju moguću mjeru upotrebom odgovarajućih načina skladištenja.

5) Države bi trebale primjenjivati prikladne postupke evidentiranja, praćenja i testiranja eksplozivnih ubojnih sredstava, koji bi trebali uključivati podatke o datumu proizvodnje svakog broja, dijela ili serije eksplozivnih ubojnih sredstava i podatke o tome gdje su se eksplozivna ubojna sredstva nalazila, u kojim uslovima su bila uskladištena i kojim uticajima okoline su bila izložena.

6) Povremeno, kada je to primjereno, eksplozivna ubojna sredstva bi trebalo podvrgnuti testiranju u vatrenom djelovanju, kako bi se utvrdilo da municija djeluje na željeni način.

7) Podsklopovi uskladištenih eksplozivnih ubojnih sredstava bi, kada je to primjereno, trebali biti podvrgnuti laboratorijskom testiranju, kako bi se utvrdilo da municija djeluje na željeni način.

8) Kada je to nužno, trebalo bi preduzeti odgovarajuće akcije, uključujući prilagođavanje očekivanom roku trajanja eksplozivnog ubojnog sredstva, kao rezultat podataka dobijenih postupcima evidentiranja, praćenja i testiranja, kako bi se održala pouzdanost uskladištenih eksplozivnih ubojnih sredstava.

c) Obuka

Pravilna obuka osoblja uključenog u rukovanje, prevoz i upotrebu eksplozivnih ubojnih sredstava, važan je faktor osiguravanja njegovog pouzdanog djelovanja. Države bi stoga trebale usvojiti i sprovesti pogodne programe obuke kako bi se osiguralo da je osoblje na odgovarajući način obučeno kada je u pitanju municija s kojom je predviđeno da radi.

d) Prenos

Država koja namjerava prenijeti eksplozivna ubojna sredstva drugoj državi koja prije toga nije posjedovala taj tip eksplozivnog ubojnog sredstva trebala bi nastojati da osigura da država koja je primalac bude sposobna ispravno uskladištiti, održavati i koristiti takva eksplozivna ubojna sredstva.

e) Buduća proizvodnja

Država bi trebala ispitati načine i sredstva poboljšanja pouzdanosti eksplozivnih ubojnih sredstava koje namjerava proizvoditi ili nabavljati, kako bi se postigla njihova najveća moguća pouzdanost.

Član 3

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore - Međunarodni ugovori”.

Broj 01-3/15-5/4
EPA 978 XXV
Podgorica, 22. mart 2016.godine

SKUPŠTINA CRNE GORE 25. SAZIVA

